

Olika hantering av byallmänningar

Text: Margot Östlund, foto: Tord Bodin

Jag har fått tillfälle att ta del av Säljemar Byamäns samhällighetsförenings mötesprotokoll och började därför fundera kring hur föreningen fungerar och vilket syfte den har. Jag pratade med Lars Sandberg, som är sekreterare och tidigare ordförande i föreningen.

Han berättade att föreningen består av 12 delägare och att den bildades i samband med laga skifte i slutet av 1800-talet. Då ägdes stora markområden av en man som hette Nordholm, som i samband med att han sålde sin mark till "Bolaget" avsatte ett område vid Raserudden till befolkningen.

I Säljemar ligger bykärnan en bit från havet. Sjöbodar och gistvallar finns vid Raserudden och marken där kom på detta sätt att bli en gemensam egendom för markägarna. Där hade man också sina rökhus för att röka böckling och man kunde ta sig en kopp kaffe därinne om vädret var regnigt, när man kom hem från sjön. En del av en holme och ytterligare ett par små markområden, som man tidigare nyttjade för att hämta grus och sand till husbehov från, tillhör också byamännen. Numera är det dock framförallt Raserudden som är Byamännens ansvarsområde.

Förändringar av äganderättsförhållanden, ett utvecklat friluftsliv och andra omständigheter, har gjort att verksamheten efter hand har förändrats. I den mån en markägare inte själv innehar en sjöbod kan platsen arrenderas ut, och så sker också vad gäller båtplatserna. Byamänne har hand om detta och ser till att allt fungerar på bästa sätt. Man har också ställt i ordning en fin grillplats med bord och bänkar och en plats för båtupptagning. Buskar och sly hålls efter för att Raserudden skall vara en öppen yta med utsikt över fjärden.

"Jag tycker att det fungerar bra med Byamännen",

säger Lars "det gynnar gemenskapen i byn." I vår hade man tänkt färdigställa den tidigare påbörjade gärdesgården runt gistvallen. "Men tyvärr blev det ju så mycket snö i år då vi skulle hugga virke, så vi var rädda för att stubbarna skulle bli alltför höga", säger Lars med ett litet skratt.

På Eskön har det också funnits byallmänning som berört 8 fastigheter med sammanlagt 27 delägare. Till skillnad från Säljemar har den omfattat ett flertal mindre markområden, huvudsakligen öar men även s.k. båtlaningar på själva huvudön. Syftet var att säkerställa områden som kunde nyttjas av markägarna gemensamt som t.ex. vägar, strandområden och holmar. Användningen har skiftat över tid beroende på vilken verksamhet som bedrivits på ön, fiske, djurhållning osv.

Numera handlar det kanske mest om friluftsliv och att bevara en miljö så orörd som möjligt. På en av öarna finns några småstugor på arrenderad mark och några båtplatser är uthyrda, dessutom upplåter man mark och vatten vid badstranden i byn.

Bland delägarna har funnits olika uppfattningar om hur man skall hantera samfälligheten i fortsättningen. Vissa som funnits bland byamännen länge, tycker att det under årens lopp har fungerat utan problem och i största samförstånd, medan andra vill strukturera upp verksamheten och bilda en samhällighetsförening enl. nu gällande lagar och förordningar. Men helst dock avveckla det hela, då man anser att det inte finns något syfte med denna verksamhet numera.

Detta resulterade i en skrivelse från Kustnära Bostäder Gävleborg AB till Fastighetsbildningsmyndigheten, Gävle kommun, med begäran om ett delägarsammanträde enligt § 7 i lagen om förvaltning av samfälligheter, där i första hand avveckling av Byallmänningen och frågan om försäljning av samfälld mark skulle tas upp. På detta sammanträde gavs allmän information om regler vid förvaltning av samfälligheter samt att avveckling av sådan måste ske via lantmäteriförrättning.

Efter diverse diskussioner i olika konstellationer hölls ett nytt möte efter några månader, där man röstade igenom ett beslut, som innebar avveckling av Bysamfälligheten. De olika markområdena införlivades därefter på olika villkor med angränsande fastigheter.

[Hillebygden, Nr. 1, 2010]